

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

Матеріали VII науково-практичної конференції
з міжнародною участю

м. Харків, 30 жовтня 2024 року

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківський національний медичний університет

ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Томілінські читання

*Матеріали VII науково-практичної конференції
з міжнародною участю*

м. Харків, 30 жовтня 2024 року

Харків
ХНМУ
2024

УДК 614(477)(082)
Г 87

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 15 від 28.11.2024 р.

Редакційна колегія: В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнев,
К. М. Сокол, О. А. Мельниченко,
В. Г. Нестеренко, А. А. Подпрядова

Г87 **Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення «Томілінські читання»:** матеріали VII наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Харків, 30 жовтня 2024 р.) / Ред. кол.: В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнев, К. М. Сокол та ін. Харків, ХНМУ, 2024. 244 с.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.14194418>

УДК 614(477)(082)

© Харківський національний
медичний університет, 2024
© В.В. М'ясоєдов, В.А. Огнев,
К.М. Сокол та ін., 2024

ЗМІСТ

Секція 1. ІСТОРІЯ МЕДИЦИНИ

Капустник В.А., М'ясоєдов В.В., Огнєв В.А., Подпрядова А.А. Проблема соціальної нерівності у сучасному світі та концептуальні принципи справедливості щодо здоров'я населення	11
Лещина І.В., Мякина О.В., Мартиненко Н.М. Біженці з українських земель як демографічний збій і суспільне явище (1914–2024).....	15
Григоров М.М., Григоров С.М., Григорова А.О., Григоров М.С. Анатолій Якович Циганенко – мікробіолог, наставник, керівник (до 95-річчя від дня народження).....	22
Томілін В.Г. Харківський національний медичний університет. До 45-річчя створення кафедри ортопедичної стоматології. Від джерел створення.....	25
Васильєв К.К. Професор Лев Миколайович Карпов (1926–2016) як історик медицини.....	29
Зайцев В.В., Кисленко Д.М. Творці кафедри соціальної медицини, громадського здоров'я та управління охороною здоров'я Дніпровського державного медичного університету: учора, сьогодні, завтра	32
Мякина О.В. Друге творче покликання або штрих до портрета академіка (до 100-річчя від дня народження В.Г. Бочорішвілі)	35
Васильєв Ю.К. Матеріали до біографії професора-гігієніста Якова Борисовича Резника (1902–1979).....	38
Мякина О.В., Шевченко О.М., Сокол К.М., Ващук М.А., Шевченко О.О. В.В. Фролькіс: тернистий шлях фізіолога і наукова спадщина (до 100-річчя від дня народження академіка)	39
Робак І.Ю., Демочко Г.Л. Володимир Фавр як викладач фабричної гігієни в Харківському технологічному інституті (до 150-річного ювілею вченого)	44
Виноградова О.Ю., Ушакова М.А., Галича М.С. Внесок В.В. Фавра у дослідження малярії	46
Sukhonosov R.O., Ushakova M.A., Halycha M.S. The Life Path of V. P. Vorobiov throught the Lens of Time (Dedicated to the 220 th Anniversary of the Department of Human Anatomy).....	48

Секція 2.
ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Огнєв В.А., Усенко С.Г., Машевич А.М. Аналіз показників онкологічних захворювань в Одеському регіоні за останні п'ять років	51
Юрко К.В., Соломенник Г.О., Могиленець О.І. Мультирезистентний туберкульоз як виклик системі охорони здоров'я: сучасний погляд на профілактичну стратегію.....	52
Кривенко О.І., Капустник В.В. Медична та лікарська таємниці: історико-правове розмежування.....	55
Сердюк О.І., Просоленко Н.В., Крупеня В.І. Реабілітаційна допомога: виклики та відповідь на формування кризи.....	57
Журавель Я.В. Вплив воєнного стану на демографічну ситуацію в Україні	59
Дяченко В.С., Дяченко Н.П., Чулей С.В. Особливості менеджменту у сфері охорони здоров'я в умовах сучасних викликів	61
Kriachkova L.V., Semenov V.V., Korobko M.Y. Stakeholder mapping for determining the strategy of working with interested groups in the Public Health system	63
Orel O.V., Yaremenko A.V. Organization of psychological support for pregnant women in the Conditions of the military state: integration into the health care system	64

Секція 3.
РОЗБУДОВА СИСТЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Карамішев Д.В., Гордієнко Л.П., Замчій С.В. Формування стійкості системи громадського здоров'я з урахуванням Глобального індексу безпеки здоров'я	67
Завгородній І.В., Лисак М.С., Парамонова А.О. Ментальне здоров'я вихователів закладів дошкільної освіти: ключова складова громадського здоров'я.....	69
Бурдюг В.С., Огнєв В.А. Роль недержавних організацій у розвитку громадського здоров'я та зміцнення здоров'я українців.....	70
Бережна А.В., Чумаченко Т.О. Перспективні напрямки епідеміологічного нагляду в Україні та можливості їхньої реалізації	73

Хижняк В.В. Розвиток громадського здоров'я шляхом впровадження в медичну освіту основ міжнародного гуманітарного права.....	76
Приходько Н.І. Роль профілактичної медицини в системі громадського здоров'я.....	78
Денисюк Л.І., Поветкіна Т.М. Реалізація принципів діяльності сфери громадського здоров'я з позицій потреби збереження зору з дитинства.....	80
Пилипчук В.Л., Черешнюк Г.С., Герасимюк К.Х., Жарлінська Р.Г. Історичні витоки та сучасні демократичні засади співпраці медичної спільноти та громадськості у вирішенні актуальних завдань громадського здоров'я та якості медичної допомоги.....	82
Рязанова О.А. Здорова стопа в подології. Роль подолога в громадському здоров'ї.....	86
Астапова Я.В. Питання ментального здоров'я у сфері реабілітації та громадського здоров'я.....	87

Секція 4.

ДОКАЗОВА МЕДИЦИНА, СУЧАСНА ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ТА БІОЛОГІЧНА СТАТИСТИКА

Медведовська Н.В., Слабкий Г.О., Миронюк І.С., Білак-Лук'яничук В.Й., Дідок Л.В. Щодо впровадження епідеміологічного паспорту сім'ї.....	91
Медведовська Н.В., Слабкий Г.О., Рожкова І.В., Лопіт В.В. До питання вакцинації населення України під час війни проти російської воєнної агресії.....	92
Сокол К.М., Подрігало Л.В., Подрігало О.О. Застосування скринінг-тестів в моніторингу стану спортсменів та фізкультурників.....	93
Мазур Є.В., Короп О.А. Епідеміологічні особливості очного травматизму серед населення Закарпатської області.....	95
Лісова Є.М., Александрова К.В., Подпрядова А.А. Роль скринінгу PRISCA в ранній діагностиці преекламсії та покращення якості надання медичної допомоги.....	97
Міщенко М.М., Вакуленко А.І., Міщенко О.М. Медико-епідеміологічні особливості інсультної патології.....	99
Цукор Н.Г. Аналіз стану імунопрофілактики у Харківській області за 7 місяців 2024 року.....	101

Ревть Н.Ф. Медико-соціальні особливості охоплення щепленням ромського населення на регіональному рівні	102
Pomohaibo K.G., Amrit Kaur Application of variance analysis to study the relationships between various factors and phenomena	104
Mishchenko M.M., Mishchenko O.M. Medical and social significance of non-epidemic infectious diseases	105
Yaremenko A.V., Orel O.V. Efficiency of vaccination programs in reducing the incidence of infectious diseases	107
Yaremenko A.V., Orel O. V. The role of information technologies in monitoring the epidemiological situation in the country	109

Секція 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Короп О.А., Мазур Є.В. Сучасні аспекти нормативно-правового забезпечення спеціалізованої медичної допомоги хворим з травматичними ушкодженнями ока	111
Карпенко К.І. Гендерна рівність та доступ до медичних послуг: екофеміністичний контекст	114
Іващенко Р.О., Огнєв В.А., Нестеренко В.Г. Наслідки вигорання: вплив на практичну діяльність	117
Огнєв В.А., Усенко С.Г., Машевич А.М. Аналіз показників знань працівників Одеського регіонального клінічного протипухлинного центру щодо вірусу папіломи людини та ставлення до вакцинації	120
Сімонян Л.С., Огнєв В.А. Аналіз коефіцієнтів ліквідності на противірусні лікарські засоби, які застосовуються при лікуванні грипу	123
Вербицька Я.М., Нестеренко В.Г. Актуальні питання catch-up кампанії з вакцинації проти кору, епідемічного паротиту та краснухи дитячого населення 2023 року	125
Клименко І.А., Орлова Н.М., Сироцинська Л.М. Досвід організації мультидисциплінарних команд для надання хірургічної допомоги хворим із патологією щитоподібної залози	128
Усенко С.Г., Приймак Д.В. Застосування телемедицини в медичних закладах України: актуальність і проблематика	131

Парамонова А.О., Стукалкіна Д.С., Літовченко О.Л., Завгородня Н.І. Покращення психічного благополуччя нації за допомогою штучного інтелекту	133
Помогайбо К.Г., Бесєдіна І.І. Основні заходи з оздоровлення та лікування шлунково-кишкового тракту та органів травлення.....	136
Літвінова В.О., Трегуб П.О. Резистентність до антибіотиків, як глобальна загроза людству	137
Грищенко Т.В., Міщенко М.М. Використання апаратних систем і засобів у косметології	139
Штикер А.С., Комарчук В.В. Переваги і недоліки лапароскопічної хірургії у порівнянні з традиційним відкритим методом.....	142
Акопян А.А. Смертність засуджених в державних установах виконання покарань	143
Vasheva A.O., Vashev O.E. Organization of geriatric care in developed countries of the world: experience and features	146
Dihitiar A.E., Yaremenko A.V. Digitalization of medicine: implementation of electronic medical records	149

**Секція 6.
МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ
ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я,
ПРОФІЛАКТИЧНІ СТРАТЕГІЇ**

Щербань М.Г., Мельник О.Г., Резуненко Ю.К., Безродна А.І. Розробка та впровадження в практику актуальної профілактичної стратегії для ветеранів та людей похилого віку з проблеми збереження ними власного здоров'я.....	152
Черненко В.В., Огнєв В.А. Гігієнічні вимоги до якості води при централізованому і децентралізованому господарсько-питному водопостачанні	155
Бурдюг В.С., Огнєв В.А. Державний контроль у сфері захисту здоров'я та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення.....	157
Каук О.І., Крупеня В.І. Прояви дефіциту вітаміну D серед осіб похилого та старечого віку	159
Усенко С.Г., Ковальчук С.В., Тімченко К.С. Вплив змін клімату та стану якості повітря у період повномасштабного вторгнення на поширеність алергічних захворювань у населення	161

Головня Н.Ю., Грищук С.М. Аналіз чинників, що впливають на тривалість життя населення України	163
Лісова Є.М., Александрова К.В., Сокол К.М., Подпрядова А.А. Детермінанти здоров'я та їхній вплив на розвиток гіпертензивних розладів під час вагітності	166
Макарук Ю.Г., Трегуб П.О. Медико-соціальні особливості косметологічних процедур у формуванні самооцінки та психологічного благополуччя осіб молодого віку	168
Сіренко П.О., Жіденс Я. Вплив детермінантів рухової активності на здоров'я індивідууму	170
Шуть Є.Р., Богачова О.С. Аналіз рівня фізичної активності студентської молоді та розробка рекомендацій щодо її оптимізації в умовах воєнного стану	173
Кивлюк О.В., Орлова А.Є., Григоров М.М., Нестеренко В.Г. Проблеми залежності у сучасному суспільстві	176
Orel O.V., Yaremenko A.V. The influence of the measles on the course of pregnancy and the development of the fetal	180
Orel O.V., Yaremenko A.V. Psychosocial factors influencing vaccination decisions among pregnant women	182
Hordiienko V.V., Orel O.V. Problems of social welfare in the conditions of martial law	183
Yaremenko A.V., Orel O.V. The influence of socio-economic factors on the health state of the population of Ukraine	185

Секція 7.

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Мельниченко О.А., Шапкін А.С., Рисована Л.М., Мужецька А.Ю. Популяризація серед студентів-медиків освітньої програми за спеціальністю Д4 «Публічне управління та адміністрування»	187
Гой Н.В., Пилипів М.С. Теоретичні засади публічного управління персоналом у закладах охорони здоров'я	188
Мельниченко О.А., Макарова В.І. Розвиток спроможності менеджерів закладів охорони здоров'я належно реагувати на виклики сьогодення – актуальна вимога для вітчизняної медичної освіти	190

3. Economist Impact. URL : <https://impact.economist.com> (Accessed: 25.04.2024).

4. One Health. World Health Organization : website. URL: https://www.who.int/health-topics/one-health#tab=tab_1 (Accessed: 26.05.2024).

5. The Global Health Security Index Finds All Countries Remain Dangerously Unprepared for Future Epidemic and Pandemic Threats (2021). GHS INDEX : website. URL: <https://ghsindex.org/news/2021-global-health-security-index-finds-all-countries-remain-dangerously-unprepared-for-future-epidemic-and-pandemic-threats/> (Accessed: 20.04.2024).

6. The Johns Hopkins Center for Health Security. URL: www.centerforhealthsecurity.org (Accessed: 27.04.2024).

МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: КЛЮЧОВА СКЛАДОВА ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Завгородній І.В., Лисак М.С., Парамонова А.О.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Вступ. 1 жовтня 2023 року набув чинності Закон України № 2573-IX від 6 вересня 2022 року «Про систему громадського здоров'я». Основними цілями цього Закону є покращення здоров'я населення, профілактика захворювань та продовження тривалості життя. Він підкреслює важливість комплексного підходу до здоров'я працівників, особливо у суспільно важливих сферах, що включає не лише медичні, але й соціальні та психологічні аспекти [1]. Вихователі закладів дошкільної освіти щоденно піддаються впливу багатьох стресових чинників, які з часом можуть призвести до зниження їхньої працездатності та розвитку синдрому професійного вигорання [2]. Питання підтримки ментального здоров'я вихователів закладів дошкільної освіти є надзвичайно важливим, оскільки саме вони формують фундамент майбутніх поколінь.

Метою даного дослідження було оцінити ментальне здоров'я вихователів груп короткотривалого перебування м. Харкова.

Матеріали і методи. Нами було проведено анонімне анкетування 32 вихователів груп короткотривалого перебування, м. Харків (2024 р.). Дослідження проводилось в визначених приміщеннях КП «Харківський метрополітен». Ризик вигорання визначався за допомогою опитувальника «Maslach Burnout Inventory-General Survey» (MBI-GS) [3], який містить шкали: «емоційне виснаження», «цинізму» та «редукції особистих досягнень». Ризик вигорання визначали за Kalimo et al. [4]. Статистичну обробку результатів проводили за допомогою комп'ютерної програми SPSS версія 26 (IMB, Armonk, NY, USA).

Результати та висновки. За результатами анкетування MBI-GS [3], 3,1 % респондентів продемонстрували високий рівень емоційного виснаження, що вказує на постійну втому, стрес та відчуття нездатності ефективно виконувати свої робочі обов'язки. Помірний рівень емоційного виснаження спостерігався у 21,9 % респондентів. Високий рівень цинізму виявили у 12,5 % респондентів, що свідчить про значне відсторонення від робочих завдань та

людей (колеги, діти, батьки), з якими вони взаємодіють. Середній рівень цинізму зафіксовано у 31,3 % респондентів. Аналіз шкали редукції особистих досягнень показав високий рівень редукції у 6,3 % респондентів, що свідчить про істотне зниження їхніх можливостей і здатностей досягати професійних результатів. Згідно з даними Kalimo et al. [4], деякі симптоми вигорання було виявлено у 25,0 % респондентів.

Ранній вплив на розвиток дитини є вирішальним, адже він визначає не лише академічні досягнення в майбутньому, але й формує світогляд, поведінку та здорові звички, які впливатимуть на життя людини й суспільства загалом. Отримані результати яскраво підкреслюють значущість впровадження профілактичних заходів, спрямованих на запобігання та ранню діагностику симптомів професійного вигорання. Це сприятиме збереженню фізичного та ментального здоров'я вихователів закладів дошкільної освіти і стане важливим компонентом зміцнення системи громадського здоров'я.

Література:

1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>
2. Darius, S., Kuhrmeier, M., Lysak, M., Zavgorodnii, I., & Böckelmann, I. (2023). Work load among german and ukrainian kindergarten teachers and its effects on work ability and mental health. *Ukrainian Journal of Occupational Health*, 2023(4), 266–276. <https://doi.org/10.33573/ujoh2023.04.266>
3. Maslach C, Jackson SE, Leiter MP., Hrsg. MBI Manual. 3. Aufl. Palo Alto: Consulting Psychologists Press; 1996
4. Kalimo R, Pahkin K, Mutanen P et al. Staying well or burning out at work: Work characteristics and personal resources as long-term predictors. *Work Stress* 2003; 17: 109-122. <https://doi.org/10.1080/0267837031000149919>

РОЛЬ НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ТА ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНЦІВ

Бурдюг В.С., Огнєв В.А. (керівник роботи)

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Громадське здоров'я є фундаментальним елементом соціально-економічного розвитку будь-якої країни. В Україні питання зміцнення здоров'я населення набувають особливої актуальності в контексті економічних і соціальних викликів, що стоять перед державою. В умовах обмежених ресурсів та інституційних можливостей державної системи охорони здоров'я, важливу роль у розвитку громадського здоров'я починають відігравати недержавні організації. Ці організації, діючи на основі громадських ініціатив, здатні ефективно доповнювати зусилля державних інституцій, пропонуючи інноваційні підходи до вирішення нагальних проблем, сприяючи підвищенню обізнаності населення про здоровий спосіб життя, профілактиці захворювань та наданню медичних послуг у важкодоступних регіонах.

Постійна співпраця недержавних структур та органів державної влади є необхідною умовою для досягнення сталого розвитку системи охорони здоров'я в Україні. Недержавні організації часто мають більше можливостей